

STUD. PAULINA LASKOWSKA

Uczelnia Jana Wyżykowskiego

e-mail: erina11@wp.pl

STUD. KINGA PĘDŁOWSKA

Uczelnia Jana Wyżykowskiego

e-mail: kingapedlowska@onet.pl

Zaangażowanie studentów pedagogiki z Uczelni Jana Wyżykowskiego w działania wolontariackie

Siewcą uczuć wyższych, które definiują człowieczeństwo, jest wolontariusz, który poprzez swoją pracę bezinteresowną i nieodpłatną poświęca siebie i swój czas by nieść pomoc innym. Chęć zaangażowania się ludzi w wolontariat jest ogromna, gdyż osób potrzebujących jest naprawdę wiele. Istotny jest fakt, że korzyści, które wypływają z pracy wolontariackiej, mogą być obustronne. Zdobywanie nowych doświadczeń zawodowych, zaspokojenie swojej potrzeby samorealizacji, możliwość zdobywania nowych znajomości i zwiększenie poczucia wspólnoty to tylko niektóre pozytywne aspekty, które niesie za sobą praca wolontariusza. W opracowaniu zaprezentowano wyniki badań zrealizowanych wiosną 2018 r. przez osoby pracujące w Studenckim Kole Naukowym „Wolontariusze”, działającym na Wydziale Nauk Społecznych w Uczelni Jana Wyżykowskiego. Dotyczyły one zaangażowania studentów pedagogiki w działania wolontariackie.

Słowa kluczowe: wolontariat, wolontariusz, praca społeczna, studenci

Wstęp

Wolontariat, jako termin nowy, nie ma jeszcze do końca sprecyzowanego zakresu znaczeniowego. Jego początki w literaturze wiążą się z rozwojem różnych organizacji społecznych, które w zasadniczy sposób wpływają na kształtowanie

życia społecznego. Wcześniej wszelkie przejawy działalności społecznej realizowanej przez ochotników nazywano filantropią lub dobroczynnością. „Filantropia (od greckiego *philanthropos* – umiłowanie człowieka), wywodząca się z kultury starożytnej Grecji i Rzymu, oznacza usposobienie życzliwe, przyjazne ludziom, braterską miłość i współczucie oraz inspirowaną tymi uczuciami działalność na rzecz innych ludzi, nawet wymagającą poświęcenia czy heroizmu. Idea ta nawiązywała do mitu prometejskiego wyrażającego bezgraniczne poświęcenie dla dobra ludzkości”¹. Z kolei „Dobroczynność [...] jest określeniem związanym z chrześcijańskim ideałem miłości bliźniego, który uosabia biblijna postać miłośniernego Samarytanina, i ewangeliczną cnotą miłosierdzia (łac. *charitativus*, *caritas*), która zobowiązuje do roztaczania opieki nad najsłabszymi członkami wspólnoty. Toteż wszelkie przedsięwzięcia prowadzone przez Kościół nazywa się działalnością charytatywną”².

Kolejne terminy związane z wolontariatem to *praca ochotnicza* i *praca społeczna*. Zdaniem Heleny Radlińskiej³, praca społeczna to: „działalność prowadzona siłami społecznymi realizująca cele społeczne”. Gotowość społeczeństwa do angażowania się w działania społeczne stanowi filar pracy społecznej. Istotne jest również to, że nie chodzi tu o zaangażowanie pojedynczego człowieka, ale o zorganizowaną aktywność społeczną.

Współcześnie na określenie dobrowolnej i bezpłatnej pracy społecznej podejmowanej na rzecz osób niespokrewnionych najczęściej posługujemy się terminem wolontariat. W przekonaniu M. Góreckiego⁴ w szerszym ujęciu wolontariat „odnosi się do wszystkich rodzajów działań ochotniczych – formalnych, nieformalnych i spontanicznych – które jakaś osoba podejmuje z własnej woli, z własnego wyboru i własnych powodów bez zapłaty”. Zdaniem autora przynosi on korzyści zarówno wolontariuszowi, jak i określonym społecznościom oraz całemu społeczeństwu. W tym sensie wolno go określić mianem narzędzia, dzięki któremu można rozwiązywać problemy społeczne, jak również zaspokajając potrzeby ludzkie. Zazwyczaj wolontariat jest podejmowany przez niekomercyjne organizacje lub jako inicjatywy określonych społeczności.

Interesujące są zapatrywania na temat wolontariatu i wolontariuszy E. Gruszczyńskiej i J. Zacharskiej-Błaszczuk⁵. Według autorek wolontariat należy rozpar-

¹ K. Górniak, *Dobroczynność (indywidualna) Polaków w badaniach*, „Trzeci Sektor” 2010, nr 22, s. 27.

² *Wolontariat – idea, organizacja, doświadczenia*, http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-a89f657e-8624-4ba1-8f26-07787ef46791/c/Kwartalnik1_2013_5.pdf.

³ H. Radlińska, *Pedagogika społeczna*, Wrocław-Warszawa-Kraków 1961, s. 378.

⁴ M. Górecki, *Podłoże motywacyjne pracy wolontariackiej*, [w:] M. Konopczyński (red.), *Pedagogika społeczna. Przestrzenie życia i edukacji. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Tadeuszowi Pilchowi*, Warszawa 2010, s. 83.

⁵ E. Gruszczyńska, J. Zacharska-Błaszczuk, *Uwarunkowania, determinanty i efektywność w ramach wolontariatu na rzecz potrzebujących*, „Perspectiva. Legnickie Studia Teologiczno-Historyczne” 2016, nr 1 (28), s. 30.

wać jako zjawisko wieloaspektowe, natomiast wolontariusze to osoby realizujące swoistą misję „pomocy drugiemu człowiekowi i społeczności”. Najczęstszymi obszarami zaangażowania wolontariuszy są: edukacja, kultura, opieka, ekologia, bezpieczeństwo publiczne i zdrowie, życie religijne, duchowe, akcje charytatywne, a także organizacja form spędzania czasu wolnego. Zdaniem Z. Tokarskiego⁶ wolontariat to: „fundacje, stowarzyszenia, organizacje, przedsięwzięcia o charakterze społecznym, służby publiczne i instytucje, wszystkie non-profit”. Inną definicję tego pojęcia proponuje A.J. Sowiński⁷, definiując wolontariat jako: „pewną formę organizacji pracy osób podejmujących i prowadzących w określonej dziedzinie praktykę wolontariacką. W ujęciu socjologicznym wolontariat jest instytucją społeczną, której funkcjonowanie polega na zaspokojeniu ważnych potrzeb danej zbiorowości. Tym samym wpływa na układ panujących w zbiorowości stosunków międzyludzkich i kształt struktury społecznej”.

Podsumowując, w literaturze przedmiotu termin wolontariat bywa różnie interpretowany: jako instytucja społeczna, zjawisko społeczne lub konkretne działania pomocowe podejmowane przez organizacje pożytku publicznego, jednostki czy grupy osób zwanych wolontariuszami.

Motywy podejmowania pracy wolontariackiej

Osoby podejmujące pracę w wolontariacie to tzw. wolontariusze. Zdaniem A. Olubińskiego⁸ wolontariusz to: „człowiek, który podejmuje się jakiejś pożytecznej działalności z własnej, nieprzymuszonej woli, nie oczekuje wynagrodzenia, kierując się głównie pobudkami etycznymi, emocjonalnymi oraz zawodowymi”. W przekonaniu autora wolontariusze są potrzebni „wszędzie tam, gdzie potrzebna jest pomoc i wsparcie”, a praca ta może przynieść osobom ją wykonującym ogromne korzyści w postaci nabywania cennego doświadczenia i umiejętności zarówno zawodowych, jak i życiowych.

Jak trafnie zauważa A. Olubiński⁹: „zdecydowanie się na bycie wolontariuszem jest przyjęciem określonego sposobu życia związanego ze społeczną aktywnością na rzecz dobra innych”. Co zatem skłania wolontariuszy do działania na rzecz innych? Co jest motorem ich działania? Na to pytanie nie ma jednoznacznej odpowiedzi, gdyż motywacja każdego z wolontariuszy może być zupełnie inna. Jedni oddają się temu zajęciu z potrzeby serca, z chęci niesienia pomocy potrzebującym. Inni szukają nowych doświadczeń zawodowych. Jeszcze inni za-

⁶ Z. Tokarski, *Wolontariat w Polsce: raport z badań w latach 2000–2003*, Łódź 2008, s. 36.

⁷ A.J. Sowiński, *W poszukiwaniu ideału osobowości wolontariusza*, [w:] B. Kromolicka (red.), *Wolontariat w obszarze humanistycznych wyzwań opiekuńczych*, Toruń 2005, s. 96.

⁸ A. Olubiński, *Humanistyczno-edukacyjne wartości wolontariatu w przygotowaniu do pracy socjalnej*, [w:] B. Kromolicka (red.), *Wolontariat w obszarze humanistycznych wyzwań opiekuńczych...*, s. 47.

⁹ *Ibidem*, s. 47.

spokajają w ten sposób wewnętrzną potrzebę samorealizacji. Jak widać, motywy pracy wolontariackiej mogą być różne, ale zapewne najistotniejszy jest fakt, że istnieją tacy ludzie, którzy bezinteresownie i nieodpłatnie poświęcają swój czas, by nieść pomoc innym.

Z analizy literatury wynika, że motywy skłaniające wolontariuszy do angażowania się w prace społeczne można podzielić na wewnętrzne i zewnętrzne. Motywy wewnętrzne dzielą się na specyficzne, czyli takie, które są czystą odmianą motywacji prospołecznych, i niespecyficzne, które dają osobie kierującej się tym rodzajem motywacji przyjemność, wynikającą z wykonywania pewnych czynności. Motywacje zewnętrzne zaś występują wówczas, gdy wolontariusz oczekuje, że jego praca zostanie zauważona i doceniona.

A. Gołąb¹⁰ analizując motywy działania wolontariuszy, zwraca uwagę na prospołeczny aspekt ich działania. Dokonuje podziału na trzy rodzaje motywacji towarzyszące pracy wolontariackiej, tj.:

- motywację egocentryczną, cechującą się chęcią realizacji własnych potrzeb i osiągnięcia satysfakcji,
- motywację empatyczną, czyli zdolność jednostki do współodczuwania stanów psychicznych innych ludzi,
- motywację normatywną, charakteryzującą się dążeniem do realizacji norm akceptowanych przez jednostkę, nabytych w procesie socjalizacji i procesach uczenia się.

Z kolei zdaniem K. Segiet¹¹ działaniom wolontariuszy towarzyszy pięć rodzajów motywacji, tj.:

- motywacja altruistyczna, czyli wewnętrzna potrzeba bezinteresownego pomagania innym,
- motywacja zadaniowa, związana z doświadczeniem i powinnością zawodową oraz neutralizowaniem niedostatku i bezduszości profesjonalnej opieki medycznej,
- motywacja ideologiczna, z którą wiążą się wzorce rodzinne i religijność,
- motywacja egoistyczna, polegająca na potrzebie dorównania innym, podniesieniem swojego ego, a także zdobywaniem umiejętności umożliwiających zdobycie pracy,
- motywacja afiliacyjna, związana z potrzebą kontaktu z innymi ludźmi.

¹⁰ A. Gołąb, *Normy moralne a gotowość do udzielania pomocy innym*, [w:] J. Reykowski (red.), *Osobowość a społeczne zachowanie się ludzi*, Warszawa 1980, s. 230.

¹¹ K. Segiet, *Znaczenie wolontariatu działającego na rzecz dzieci i młodzieży w różnych obszarach życia społecznego*, [w:] B. Kromolicka (red.), *Wolontariat w obszarze humanistycznych wyzwań opiekuńczych...*, s. 119.

Zaangażowanie społeczne w wolontariat w Polsce

Interesujących danych na temat zaangażowania Polaków w prace wolontariackie dostarcza nam raport przygotowany przez zespół badawczy Stowarzyszenia Klon/Jawor pn. „Zaangażowanie społeczne Polek i Polaków”¹². Możemy w nim przeczytać, że w 2013 r. w formalnych działaniach wolontariackich uczestniczyło zaledwie 18% naszych rodaków, natomiast kolejne 27% deklaroowało zaangażowanie w tzw. nieformalną działalność pomocową, podejmowaną na rzecz swojego otoczenia lub osób spoza kręgu rodziny i znajomych. Ponadto 9% ankietowanych przyznawało, że angażuje się w prace na rzecz Kościoła lub związków wyznaniowych. Autorzy raportu, po uwzględnieniu różnych typów zaangażowania społecznego uczestników badaniach, skonkludowali, że w 2013 r. aktywnych społecznie było 34% Polek i Polaków. Częściej różnego rodzaju działania społeczne podejmują kobiety i osoby z wyższym poziomem wykształcenia.

Interesujące jest, jak wypadamy w tym zakresie na tle innych krajów europejskich. Odpowiedzi na to pytanie dostarczają nam badania European Social Survey z 2012 roku. Przedstawiają m.in. dane na temat wolontariuszy działających w ramach organizacji społecznych. Wśród 29 poddanych analizie krajów europejskich Polska zajmuje 28. miejsce z wynikiem 19% (zob. tabela1).

Tabela 1. Odsetek osób podejmujących pracę w wolontariacie w krajach europejskich

Kraj	% wolontariuszy
Norwegia	64,0
Niemcy	53,0
Irlandia	48,0
Francja	32,0
Czechy	24,0
Polska	19,0
Bułgaria	11,0

Źródło: B. Charycka, *Wolontariat. Mocny w teorii, słaby w praktyce*, [Online] fakty.ngo.pl/wiadomosc/2005671.html, stan z dn. 02.10.18.

Założenia metodologiczne badań i charakterystyka próby badawczej

Terenem badań była Uczelnia Jana Wyżykowskiego, której siedziba mieści się w Polkowicach. Jest to uczelnia wyższa o charakterze regionalnym, zrzeszająca około 1200 studentów mieszkających na terenie Zagłębia Miedziowego. Powsta-

¹² http://wiadomosci.ngo.pl/files/wiadomosci.ngo.pl/public/civicipedia/publikacje_okladki_LAST/20140407_RAPORT_final.pdf.

ła w 2016 roku w wyniku połączenia się Dolnośląskiej Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Techniki w Polkowicach oraz Uczelni Zawodowej Zagłębia Miedziowego w Lubinie.

W Uczelni Jana Wyżykowskiego studenci mogą kształcić się na trzech wydziałach: w Polkowicach – na Wydziale Nauk Społecznych (na 3-letnich studiach licencjackich na kierunku Administracja oraz Pedagogika) i na Wydziale Nauk Technicznych (na 3,5-letnich studiach inżynierskich I stopnia na kierunku Mechatronika oraz Informatyka, a także na 1,5 rocznych studiach II stopnia z Mechatroniki), oraz na Wydziale Zamiejscowym w Lubinie (na 3-letnich studiach licencjackich na kierunku Zarządzanie; na 3,5-letnich studiach inżynierskich I stopnia na kierunku Górnictwo i Geologia oraz Zarządzanie i Inżynieria Produkcji; na 2-letnich studiach II stopnia z Zarządzania, a także na jednolitych 5-letnich studiach magisterskich z Prawa)¹³.

Na terenie Uczelni Jana Wyżykowskiego działa 5 kół naukowych, a wśród nich powstałe w grudniu 2016 roku Studenckie Koło Naukowe „Wolontariusze”. Z jego inicjatywy podjęto projekt badawczy, któremu przyświecały dwa cele:

1. Rozpoznanie stanu wiedzy uczestniczących w badaniach studentów pedagogiki z Uczelni Jana Wyżykowskiego na temat wolontariatu.
2. Poznanie stopnia zaangażowania respondentów w działania wolontariackie.

W trakcie badań poszukiwano odpowiedzi na następujące pytania, stanowiące problemy badawcze szczegółowe:

1. Czy uczestniczący w badaniach studenci pedagogiki z Uczelni Jana Wyżykowskiego wiedzą, czym jest wolontariat?
2. Czy respondenci znają charakterystyczne cechy działań wolontariackich?
3. Czy badani potrafią wskazać adresatów działań wolontariackich?
4. Jakimi – ich zdaniem – motywami kierują się osoby, podejmując działania wolontariackie?
5. Jaki odsetek uczestniczących w badaniach studentów pedagogiki z Uczelni Jana Wyżykowskiego angażuje się obecnie lub angażowało się w przeszłości w działalność wolontariacką?
6. W jakich akcjach (działaniach) wolontariackich brali udział respondenci?
7. Jakimi motywami kierowali się uczestniczący w badaniach studenci pedagogiki z Uczelni Jana Wyżykowskiego, podejmując wolontariat?
8. Jakie korzyści wynieśli respondenci z tych doświadczeń?

W procesie badawczym zastosowano metodę sondażu diagnostycznego oraz technikę ankiety audytoryjnej. Narzędziem badawczym był samodzielnie skonstruowany kwestionariusz ankiety, który składał się z instrukcji dla respondenta, 20 pytań o charakterze zamkniętym i półotwartym oraz metryczki.

¹³ <http://ujw.pl/index.php/wydzialy-uczelni>.

Badania zrealizowano wiosną 2018 r. przez osoby pracujące w Studenckim Kole Naukowym „Wolontariusze”, działającym na Wydziale Nauk Społecznych w Uczelni Jana Wyżykowskiego. Uczestniczyli w nich studenci pedagogiki, przyjęto bowiem, że osobom studiującym na tym kierunku doświadczenia związane z wolontariatem mogą być przydatne w przyszłej pracy zawodowej. Dobór próby badawczej był celowy. Do badań wytypowano:

1. studentów licencjackich studiów niestacjonarnych z Uczelni Jana Wyżykowskiego;

2. studiujących na I, II i III roku;

3. na kierunku Pedagogika.

Badana grupa była różnicowana pod względem płci, wieku, aktywności zawodowej oraz stanu cywilnego, co obrazuje tabela 2.

Tabela 2. Charakterystyka próby badawczej

Zmienna niezależna		N=48	%
Płeć	Kobieta	45	93,8
	Mężczyzna	3	6,2
Rok studiów	I	15	31,3
	II	16	33,3
	III	17	35,4
Wiek	Do 25 lat	22	45,8
	26–35 lat	18	37,5
	36–48 lat	8	16,7
Aktywność zawodowa	Osoba pracująca	33	68,7
	Osoba niepracująca	15	31,3
Stan cywilny	Panna/kawaler	24	50,0
	Mężatka/zonaty	20	41,7
	Związek kohabitacyjny	4	8,3

Źródło: Badania własne.

Ogółem w badaniach uczestniczyło 48 osób, z czego zdecydowaną większość stanowiły kobiety (93,8%). W próbie badawczej zbliżony był odsetek studentów z poszczególnych lat studiów (od 31,3% z I roku do 35,4% z III roku). Wiek badanych mieścił się w przedziale wiekowym od 20 do 48 lat. Większość ankietowanych była aktywna zawodowo (68,7%). Połowa respondentów była stanu wolnego (50%), a 41,7% badanych pozostawało w związku małżeńskim.

Wyniki badań

W trakcie badań starano się ustalić, czy uczestniczący w badaniach studenci wiedzą, czym jest wolontariat i jakie są najważniejsze cechy działań wolontariackich. Ich odpowiedzi dotyczące tych kwestii zawierają tabele 3 i 4.

Tabela 3. Opinie studentów na temat tego, czym jest wolontariat

Kategorie odpowiedzi	Ogółem		I rok		II rok		III rok	
	N=48	%	N=15	%	N=16	%	N=17	%
Wolontariat to dobrowolna, niekiedy odpłatna, praca na rzecz osób potrzebujących (członków rodziny, przyjaciół, znajomych)	2	4,2	1	6,7	1	6,3	2	11,8
Wolontariat to dobrowolna, bezpłatna, praca na rzecz innych osób, wykraczająca poza związki rodzinno-koleżeńsko-przyjacielskie	29	60,4	10	66,7	11	68,7	9	52,9
Wolontariat to pomoc osobom potrzebującym, oferowana przez innych ludzi, instytucje lub organizacje pożytku publicznego w celu poprawy ich trudnej sytuacji życiowej	17	35,4	4	26,6	4	25,0	6	35,3
Ogółem odpowiedzi	48	100,0	15	100,0	16	100,0	17	100,0

Źródło: Badania własne.

Większość respondentów (60,4%) udzieliła na to pytanie poprawnej odpowiedzi, twierdząc, że wolontariat to dobrowolna, bezpłatna praca na rzecz innych osób, wykraczająca poza związki rodzinno-koleżeńsko-przyjacielskie. Zaskakujący jedynie może być fakt, że w podgrupie tej najniższy był odsetek studentów z III roku (59,2%).

Tabela 4. Cechy działań wolontarystycznych

Kategorie odpowiedzi	Ogółem		I rok		II rok		III rok	
	N=48	%	N=15	%	N=16	%	N=17	%
Dobrowolność	42	87,5	13	86,7	13	81,3	16	94,1
Bezinteresowność	40	83,3	12	80,0	13	81,3	15	88,2
Determinacja	16	33,3	6	40,0	4	25,0	5	29,4
Bezpłatność	24	50,0	12	80,0	4	25,0	8	47,1
Ogółem odpowiedzi	48	100,0	15	100,0	16	100,0	17	100,0

Źródło: Badania własne.

Literatura przedmiotu wskazuje na dwie istotne cechy działań wolontarystycznych, takie jak: dobrowolność i bezpłatność. Badani studenci pedagogiki także

trafnie je wskazali. Pierwszą z tych cech (dobrowolność) wytypowało 87,5% respondentów, a drugą (bezpłatność) 50% ankietowanych. Wielu badanych zwróciło też uwagę, że działalność charytatywna powinna być bezinteresowna (83,3%).

W prowadzonym procesie badawczym interesowało nas także to, czy respondenci mają rozeznanie, jakim grupom osób najczęściej pomagają wolontariusze. Dane te przedstawiono w tabeli 5.

Tabela 5. Adresaci działań wolontariackich

Kategorie odpowiedzi	Ogółem		I rok		II rok		III rok	
	N=48	%	N=15	%	N=16	%	N=17	%
Osoby chore	41	85,4	11	73,3	15	93,8	15	88,2
Osoby niepełnosprawne	45	93,8	14	93,3	16	100,0	15	88,2
Osoby starsze	24	50,0	5	33,3	9	56,3	10	58,8
Osoby bezdomne	21	43,8	4	26,7	7	43,8	10	58,8
Osoby ubogie	35	72,9	12	80,0	12	75,0	11	64,7
Cudzoziemcy	1	2,1	---	---	---	---	1	100,0
Ogółem wskazań	167	---	46	---	59	---	62	---

Źródło: Badania własne.

Ponieważ powyższe pytanie było pytaniem wielokrotnego wyboru, dlatego ogółem badani studenci wskazali aż 167 razy na różne grupy osób, którym pomoc niosą wolontariusze. Zdecydowana większość ankietowanych uznała, że są nimi osoby niepełnosprawne (93,8%), chore (85,4%) i ubogie (72,9%). Znaczący odsetek respondentów wskazywał również osoby starsze (50%) i bezdomne (43,8%).

Za interesujące uznano też zdiagnozowanie stanu wiedzy uczestniczących w badaniach studentów pedagogiki na temat motywów, którymi – ich zdaniem – kierują się osoby podejmujące pracę w wolontariacie. Ich odpowiedzi zawiera tabela 6.

Tabela 6. Motywy, jakimi kierują się osoby podejmujące pracę w wolontariacie w opiniach respondentów

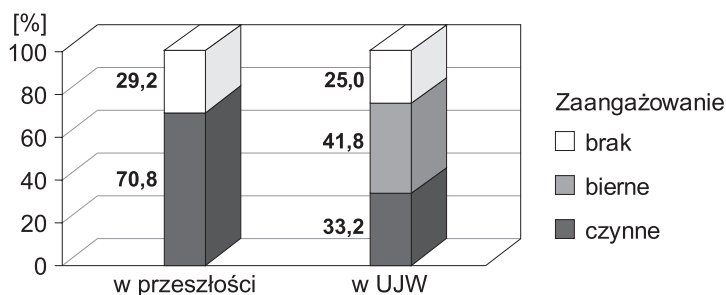
Kategorie odpowiedzi	Ogółem		I rok		II rok		III rok	
	N=48	%	N=15	%	N=16	%	N=17	%
Chęć niesienia pomocy osobom potrzebującym	47	97,9	14	93,3	16	100,0	17	100,0
Chęć zdobycia nowych doświadczeń osobistych i zawodowych	26	54,2	10	66,7	9	56,3	7	41,2
Chęć odwdziżenia się za dobro kiedyś otrzymane	19	39,6	4	26,7	5	31,3	10	58,8

Chęć czynienia dobra	40	83,3	13	86,7	13	81,3	14	82,4
Chęć sprawdzenia się w nowych sytuacjach	10	20,8	3	20,0	4	25,0	3	17,6
Chęć zdobycia drobnych gratyfikacji finansowych	2	4,2	---	---	2	12,5	---	---
Chęć sensownego zagospodarowania wolnego czasu	10	20,8	2	13,3	4	25,0	4	23,5
Ogółem wskazań	154	---	46	---	53	---	55	---

Źródło: Badania własne.

Badani wskazali ogółem 154 razy na różne motywy, którymi – ich zdaniem – kierują się ludzie, podejmując pracę w wolontariacie. Zdecydowana większość respondentów zadeklarowała, że należą do nich: chęć niesienia pomocy osobom potrzebującym (97,9%) oraz chęć czynienia dobra (83,3%), a ponad połowa ankietowanych – że także chęć zdobycia nowych doświadczeń osobistych i zawodowych (54,2%).

Za pośrednictwem badań udało się też ustalić, jaki odsetek respondentów czynnie i biernie angażował się w przeszłości bądź angażuje się obecnie, w trakcie studiów w Uczelni Jana Wyżykowskiego, w działalność wolontariacką, co obrazuje wykres 1.

Wykres 1. Odsetek studentów czynnie i biernie angażujących się w działalność wolontariacką

Źródło: Badania własne.

Z danych uzyskanych od studentów wynika, że w przeszłości blisko 71% z nich czynnie angażowało się w różnego rodzaju akcje wolontariackie. Natomiast aktualnie tylko 1/3 respondentów bierze aktywny udział w ich organizacji, a niemal 42% badanych studentów pedagogiki włącza się w nie na zasadzie uczestnictwa biernego, polegającego na ofiarowaniu darowizny, zakupie ciasta czy ozdób świątecznych. Aktualnie odsetek studentów nieangażujących się w ogóle w działalność charytatywną nieznacznie się obniżył – z ponad 29% w przeszłości do 25%. Spadek czynnego i wzrost biernego uczestnictwa respondentów w dzia-

łania wolontariackie związany jest z ich obciążeniem obowiązkami rodzinnymi, zawodowymi i pełnieniem roli studenta.

W prowadzonych badaniach ustalono również, w jakie konkretne działania charytatywne angażują się (biernie lub czynnie) studenci pedagogiki.

Tabela 7. Działania wolontariackie, w jakich brali udział ankietowani

Kategorie odpowiedzi	Ogółem		I rok		II rok		III rok	
	N=36	%	N=10	%	N=12	%	N=14	%
Kiermasze świąteczne	36	100,0	10	100,0	12	100,0	14	100,0
Koncerty charytatywne	2	5,6	1	10,0	1	8,3	---	---
Loterie	28	77,7	6	60,0	12	100,0	10	71,4
WOŚP	36	100,0	10	100,0	12	100,0	14	100,0
Szlachetna paczka	5	13,9	2	20,0	1	8,3	2	14,3
Kwesty w supermarketach	25	69,4	7	70,0	8	66,7	10	71,4
Ogółem wskazań	132	---	36	---	46	---	50	---

Źródło: Badania własne.

Odpowiedzi na to i kolejne dwa pytania udzielały tylko te osoby, które wcześniej zadeklarowały, że w przeszłości lub obecnie podejmowali wolontariat. Ogółem było to 36 osób, czyli 75% całej badanej grupy.

Z zaprezentowanych w tabeli danych wynika, że wszyscy respondenci brali udział w różnego rodzaju kiermaszach świątecznych oraz wspierali działania Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy. Większość z nich wspierała również rozmaite loterie (77,7% badanych) i kwesty organizowane w supermarketach (69,4% ankietowanych). Nieliczni studenci byli natomiast zainteresowani akcją „Szlachetna paczka” (13,9%) czy też udziałem w koncertach charytatywnych (5,6%).

Na uwagę zasługuje też częstotliwość angażowania się respondentów w działania wolontariackie. Ponad połowa z nich (niemal 53%) zadeklarowała, że brała w nich udział wielokrotnie; 1/4 badanych, że brała w nich udział 2- lub 3-krotnie, a co piąta badana osoba – że jednorazowo. Z danych przedstawionych w tabeli wynika również, że w działania wielokrotne zdecydowanie częściej angażują się studenci II i III roku niż studenci I roku. Najprawdopodobniej przyczyn tego zjawiska należy upatrywać w tym, że wielu studentów II i III roku pedagogiki należy do Studenckiego Koła Naukowego „Wolontariusze”, które systematycznie organizuje wszelkie akcje charytatywne, takie jak noworoczne bale dla dzieci niepełnosprawnych i ich rodzin, kiermasze świąteczne i zbiórki na cele charytatywne.

W trakcie badań respondenci udzielali też odpowiedzi na pytanie o motyw, jakimi się kierowali, angażując się w prace w wolontariacie. Dane te zawiera tabela 8.

Tabela 8. Motywy, jakimi kierowali się ankietowani, podejmując wolontariat

Kategorie odpowiedzi	Ogółem		I rok		II rok		III rok	
	N=36	%	N=10	%	N=12	%	N=14	%
Chęć pomagania potrzebującym	36	100,0	10	100,0	12	100,0	14	100,0
Chęć zdobycia doświadczenia osobistego i zawodowego	25	69,4	5	50,0	11	91,7	9	64,3
Ogółem wskazań	61	---	15	---	23	---	23	---

Źródło: Badania własne.

Wszyscy pedagogzy-wolontariusze wskazali na dwa motywy, którymi się kierowali, podejmując prace na rzecz innych ludzi, tj.: chęć niesienia pomocy potrzebującym (100%) oraz chęć zdobycia cennego doświadczenia osobistego i zawodowego (69,4%).

Ankietowani wskazywali też na korzyści, jakie wynieśli z pracy w wolontariacie. Dane te ilustruje tabela 9.

Tabela 9. Korzyści, jakie respondenci wynieśli z prac w wolontariacie

Kategorie odpowiedzi	Ogółem		I rok		II rok		III rok	
	N=36	%	N=10	%	N=12	%	N=14	%
Zdobycie nowych doświadczeń	28	77,8	5	50,0	11	91,7	12	85,7
Satysfakcja z czynienia dobra i pomagania innym	22	61,1	4	40,0	8	66,7	10	71,4
Nauka empatii i cierpliwości	8	22,2	1	10,0	3	25,0	4	28,6
Docenienie zdrowia, sprawności i tego, co posiadam	13	36,1	3	30,0	6	50,0	4	28,6
Ogółem wskazań	71	---	13	---	28	---	30	---

Źródło: Badania własne.

Z deklaracji uczestniczących w badaniach studentów wynika, że zdecydowana większość z nich (77,8% badanych) dzięki zaangażowaniu się w działalność charytatywną zdobyła cenne doświadczenia, które zamierza wykorzystać w przyszłej pracy zawodowej. Nieco ponad 61,1% badanych przyznało również, że tym bonusem była radość, jaką czerpali z czynienia dobra i pomagania innym. Natomiast 1/3 respondentów (36,1%) zadeklarowała, że dzięki pracy w wolontariacie doceniła własne zdrowie i to, co posiadają, a blisko 1/4 ankietowanych (22,2%) przyznała, że wolontariat nauczył ich empatii i cierpliwości.

Zakończenie i wnioski

Siewcą tych uczuć, które definiują naszą ludzką naturę, jest wolontariusz, który poprzez swoją bezinteresowną i nieodpłatną pracę poświęca siebie i swój czas, by nieść pomoc potrzebującym. Potrzeba zaangażowania się ludzi w wolontariat jest ogromna, gdyż osób oczekujących na wsparcie jest naprawdę wiele. Istotny jest fakt, że korzyści, które wypływają z pracy wolontariackiej mogą być obustronne. Zdobywanie doświadczeń zawodowych, zaspokojenie potrzeby samorealizacji, możliwość nabywania nowych znajomości i zwiększenie poczucia wspólnoty to tylko niektóre pozytywne aspekty, które niesie ze sobą praca wolontariusza.

Z przeprowadzonych badań wynika, że większość uczestniczących w nich studentów pedagogiki wie, czym jest wolontariat (60,4%) i jakie są jego charakterystyczne cechy. Na pierwszą z nich – dobrowolność wskazało ogółem 87,5% badanych, a na drugą – bezpłatność – 50% respondentów. Poza tym wielu studentów zwróciło też uwagę, że wolontariat jest/powinien być pracą bezinteresowną (83,3% ankietowanych). Ankietowani mają dobrą orientację, kim są adresaci pomocy niesionej przez wolontariuszy. Najczęściej wskazali wśród nich osoby niepełnosprawne (93,8%), chore (85,4%), ubogie (72,9%), starsze (50%) i bezdomne (43,8%). Dysponują też wiedzą na temat motywów ich działań. W przekonaniu uczestniczących w badaniach studentów pedagogiki wolontariusze angażują się w różnego rodzaju prace społeczne, gdyż chcą nieść pomoc potrzebującym (97,9%), pragną czynić dobro (83,3%) oraz zdobyć nowe cenne doświadczenia osobiste i zawodowe (54,2%). Podsumowując, stan wiedzy respondentów na temat wolontariatu można uznać za zadowalający.

Mniej optymistyczne są wyniki badań dotyczące zaangażowania uczestniczących w nich studentów w działania wolontariackie. W przeszłości czynnie uczestniczyło w ich organizacji blisko 71% ankietowanych, a obecnie zaledwie 1/3 z nich, przy czym aktualnie 41,8% badanych przyznaje, że wspiera różnego rodzaju akcje charytatywne. W żadne działania społeczne nie angażuje się 25% respondentów.

Studenci-wolontariusze organizowali m.in. kiermasze świąteczne i zbierali fundusze na Wielką Orkiestrę Świątecznej Pomocy (100% badanych). Wielu z nich brało też udział w przygotowywaniu loterii dla potrzebujących (77%) oraz kwestowało na ich rzecz (69,4%). Rzadziej włączali się do akcji Szlachetna Paczka czy do organizacji koncertów charytatywnych. Przyznawali, że głównymi motywami ich działań wolontariackich jest chęć niesienia pomocy innym (100% respondentów) oraz zdobycia doświadczenia osobistego i zawodowego (69,4%). Ponadto zaangażowani w prace społeczne studenci deklarowali, że z działalności tej wnoszą wiele korzyści, takich jak zdobycie cennego doświadczenia (77,8% ankietowanych), satysfakcja z czynienia dobra i pomagania innym (61,1%) czy też nauka empatii i cierpliwości (22,2%).

Powyższa diagnoza skłania do refleksji, że wśród uczestniczących w badaniach studentów pedagogiki znaczący był odsetek osób czynnie i biernie angażujących się w działania wolontariackie. Jedną z przyczyn tego stanu rzeczy może być fakt, że w Uczelni Jana Wyżykowskiego od 2 lat funkcjonuje i prężnie działa Studenckie Koło Naukowe „Wolontariusze”. Osoby w nim pracujące co roku inicjują kilka akcji charytatywnych, w które włączają całą społeczność akademicką. Interesujące byłoby przeprowadzenie takiej diagnozy także wśród studentów innych kierunków studiów.

Bibliografia

- Gołąb A., *Normy moralne a gotowość do udzielania pomocy innym*, [w:] J. Reykowski (red.), *Osobowość a społeczne zachowanie się ludzi*, Warszawa 1980.
- Górecki M., *Podłoże motywacyjne pracy wolontariackiej*, [w:] M. Konopczyński (red.), *Pedagogika społeczna. Przestrzenie życia i edukacji. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Tadeuszowi Pilchowi*, Warszawa 2010.
- Górniak K., *Dobroczynność (indywidualna) Polaków w badaniach*, „Trzeci Sektor” 2010, nr 22.
- Gruszczyńska E., Zacharska-Błaszczak J., *Uwarunkowania, determinanty i efektywność w ramach wolontariatu na rzecz potrzebujących*, „Perspectiva. Legnickie Studia Teologiczno-Historyczne” 2016, nr 1 (28).
- Olubiński A., *Humanistyczno-edukacyjne wartości wolontariatu w przygotowaniu do pracy społecznej*, [w:] B. Kromolicka (red.), *Wolontariat w obszarze humanistycznych wyzwań opiekuńczych*, Toruń 2005.
- Charycz B., *Wolontariat. Mocny w teorii, słaby w praktyce*, <http://fakty.ngo.pl/wiadomosc/2005671.html>
- <http://ujw.pl/index.php/wydzialy-uczelni>
- Wolontariat – idea, organizacja, doświadczenia*, http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-a89f657e-8624-4ba1-8f26-07787ef46791/c/Kwartalnik1_2013_5.pdf
- Zaangażowanie społeczne Polek i Polaków. Wolontariat, filantropia, 1% i wizerunek organizacji pozarządowych – skrót raportu*, http://portal.ngo.pl/files/civicpedia.pl/public/zaangazowanie_skrot.pdf.
- Radlińska H., *Pedagogika społeczna*, Wrocław-Warszawa-Kraków 1961.
- Radwan-Pragłowski J., Frysztacki K., *Miłosierdzie i praktyka. Społeczne dzieje pomocy człowiekowi*, Katowice 2009.
- Segiet K., *Znaczenie wolontariatu działającego na rzecz dzieci i młodzieży w różnych obszarach życia społecznego*, [w:] B. Kromolicka (red.), *Wolontariat w obszarze humanistycznych wyzwań opiekuńczych*, Toruń 2005.
- Sowiński A.J., *W poszukiwaniu ideału osobowości wolontariusza*, [w:] B. Kromolicka (red.), *Wolontariat w obszarze humanistycznych wyzwań opiekuńczych*, Toruń 2005.
- Tokarski Z., *Wolontariat w Polsce: raport z badań w latach 2000–2003*, Łódź 2008.

The involvement of students of pedagogy at Jan Wyżykowski University in voluntary activities

In these hard times, where money rules the world and higher feelings very often do not matter anymore, every nucleus of goodness and kindness counts. The sower of these feelings is a volunteer who, through his selfless and unpaid work, sacrifices their life and time to help others. The need to get people involved in volunteering is huge, because there are a lot of people in need. It is important that the benefits that flow from volunteer work can be mutual. Gaining new professional experience, satisfying your need for self-realization and the opportunity to acquire new friendships and increase the sense of community are just some of the positive aspects that volunteer work brings. The study presents the results of research carried out in spring 2018 by people working in the Student Volunteers' Scientific Club, operating at the Faculty of Social Sciences at UJW in Polkowice. They concerned the involvement of students of pedagogy in volunteering activities.

Key words: volunteering, volunteer, social work, students